

Az európai gyümölcságazat kihívásai francia-olasz-spanyol vita tanulságai alapján

A francia gyümölcsstermelő gazdák idei éves, sorrendben 66. kongresszusán a második kerekasztal európai jellegét az adta, hogy nem csak [Michel Dantin](#) EP-képviselő vett részt benne, de spanyol és olasz termelők is. A téma a sokoldalú európai gyümölcsszabályozás volt, a „fölvézetést” pedig két nyár végi TV-riport jelentette. Az első a spanyol őszibarackot és egyéb gyümölcsöt számító kamionok borogatását, a második pedig a termelési költségekben és a szabályozásokban mutatkozó különbséget – ideértve a francia-spanyol határ két oldalán alkalmazott engedélyezett növényvédőszer-listát - taglalta. Bruno Dupont, az szakmai érdekképviseleti szövetség, az FNPF elnöke a látottakhoz hozzátette, a jelenlegi rendszerben nincs több mozgástér, változtatni kell, és a versenytorzító hatásokat meg kell szüntetni Európában, az egységes Európának erről is szólni kell. A feszültségek ellenére a spanyol féllel végig megmaradt a kapcsolat, még ha néha feszült is volt, érthető módon, de a francia termelők nem akarják ugyanazt megélni 2012-ben, amit tavaly.

Josep Cabré katalán gyümölcsstermesztő gazda ([Unió de Pagesos](#)) a katalóniai helyzet kapcsán elmondta, tavaly az ottani termelők is jelentős bevételkiesést voltak kénytelenek elszenvedni, csak remélik, hogy az idei év jobb lesz. Hangsúlyozta, a német hatóságok bűnös hanyagsága és a spanyolt termelőket kriminalizáló hozzáállása az *E. coli*-ügyben nagyon nagy károkat okozott az ágazatnak, a fogyasztás visszaesését pedig a nagykereskedelem arra használta föl, hogy minél lejjebb nyomja a termelői árakat. Értelenséggel fogadták a francia gazdák augusztusi akcióját, mivel véleményük szerint nem velük, az európai szabályokat és szabványokat betartó termelőkkel van gond, hanem a harmadik országokból érkező konkurenciával, aminek létéről az európai fogyasztók keveset tudnak, de esetenként komoly élelmiszer-biztonsági kockázatokat is hordozhatnak. Meglátásuk szerint elsődlegesen a nagykereskedelemmel szemben kellene közösen föllépniük, mert úgy Spanyolországban, mint Franciaországban ezt tartják a súlyos piaci problémák okozójának. Brüsszeltől pedig azt várják, hogy a kereskedelemre vonatkozó szabályozás módosítása mellett olyan kríziskezelési és piacsabályozási intézkedéseket vezet be, ami lehetővé teszi a tisztességtelen versenylőnnyel szembeni föllépést és a termelők számára a megélhetést biztosító minimumár biztosítását. Hasonlóképpen fontos a reciprocitás elvének alkalmazása a harmadik országokkal szemben, az európai termelők közti ellenségeskedés helyett pedig a nagykereskedelemmel szembeni közös föllépésre van szükség, a veszteséggel történő értékesítést és egyéb praktikákat pedig végérvényesen meg kell tiltani és ennek betartását ki kell tudni kényszeríteni. (Lleida környékén egy kg őszibarack termelési ára a gyümölcsösben júniusban 0,30 euró, július-augusztusban 0,20, szeptemberben újra 0,30 euró, a szállításhoz szükséges manipuláció 0,30-0,50 euró/kg az elhangzott számok szerint.)

José-Antonio Plaza, spanyol szövetkezeti vezető szerint jelenleg egy általános, a teljes európai gyümölcsstermesztést érintő krízissel állunk szemben, amin a pontszerű kamionborogatások nem segítenek. Elsősorban arról van szó, hogy a fogyasztás messze nincs az elvárható szinten, amin az *E. coli*-ügy csak rontott – ez Spanyolországban is éreztette a hatását, talán csak a gyümölcsfogyasztás és gyártás volt ez alól kivétel. A spanyol termelésnél az elmúlt években mintegy felére csökkent a sárgahúsú őszibarack termőterülete, a többi őszibarack és nektariné valóban nőtt, de visszaesett az alma- és körteültetvények területe is – ma Spanyolországban 60%-ban francia almát esznek, és senki nem akar almaháborút a francia termelőkkel. Szerinte arra van szükség, hogy a jelenlegi általános ágazati krízisben megértsék egymást a termelők, egységesen lépjenek föl Brüsszelben a francia, olasz és spanyol termelők, talán elérhető végre valami érdemi uniós lépés. Ő is megerősítette, 2011-ben a spanyol termelők is veszteséggel (kilogrammonként 6-8 centes) veszteséggel termeltek, és ezen

mindenképpen változtatni kell az idei évben. Meglehetősen vehemensen mondta, hogy Spanyolország sem tartja magát az uniós előírásokon kívülinek, és fölhívta a francia termelők figyelmét arra, hogy hasznos lenne időről-időre kimozdulni otthonról, és hasznosabb lenne az egymás elleni küzdelem helyett közösen föllépni a közös érdekében. A francia termelők viszont azt firtatták, mikor áll le a spanyol termelés bővülése (ami szerintük a francia szűkülését okozza), mikor szűnnek meg azok a praktikák, amik az alulkalibrálással függnek össze, és a francia piacot méreten aluli, nem minőségi termékekkel árasztják el – ezt a gyakorlatot támasztotta alá a párizsi nagybani piacon, a Rungis-en tett bejárás tapasztalata is. Kifejtette, az ő szövetkezetében tilos B-nél kisebb méret exportja, legfőljebb április-májusban, ezért nem érzi magát érintettnek, és nem érti, hogyan és honnan kerül a francia piacra méreten aluli áru, mikor ők be sem takarítják.

Francesco de Leo az olasz helyzetet mutatta be a gyümölcs-szövetkezetek oldaláról. A 2011-es év számukra is fekete év marad, amit az *E. coli*-ügy eleve meghatározott már a szezon elején, amit súlyosbított, hogy az időjárás miatt hamarabb értek a gyümölcsök, és nem maradt idő az *E. coli*-botrány következményeinek részleges hatástalanítására sem. A nagykereskedelem hozzáállása számukra is elfogadhatatlan volt, mivel a kereskedelmi láncok semmilyen formában nem voltak hajlandók érdekközösséget vállalni a termelőkkel. Az olasz szövetkezeti szövetség francia partnerével (FELCOOP) Ciolos biztost is megkereste több konkrét javaslattal, de a tőle kapott válasz kései és teljesen semmitmondó volt. Umberto Marconi (Assomela, olasz almatermesztők szövetsége 12 nagy, összesen 15 ezer termelőt tömörítő struktúra) szerint az olasz almatermesztőket szerencsére nem érintette olyan súlyosan a krízis, mint a többieket, ennek okát elsősorban a gazdák magas szintű, erős szervezettségében vélte megtalálni. Francesco de Leo szerint a legfontosabb az lenne, hogy a spanyol, olasz és francia termelők el tudják érni egy, mindhárom országra érvényes minimumár bevezetését, ilyen értelemben a három miniszter által közösen készített és a Bizottságnak szeptember 20-án bemutatott dokumentum nagyon jó alapot jelent, de arra van szükség, hogy még az idei kampány indulása előtt érdemi lépések történjenek.

Michel Dantin EP-képviselő szerint a Lisszaboni Szerződés alapvetően megváltoztatta a döntéshozatali folyamatot, elsősorban végrehajtói szerepet adva a Bizottságnak, és a Tanácsot és az EP-t hozva döntéshozói helyzetbe. Számára azonban az is világos, hogy vannak olyan országok az EU-ban, akiknek nem érdeke a piacsabályozási és kríziskezelési intézkedések bevezetése, azért azt javasolja, hogy a három ország a közösen kidolgozott javaslatokkal az EP-t keresse meg, ahol az ezt támogató képviselők föladata a szükséges többség megteremtése. Meglátása szerint Ciolos biztos gondolkodásában közelebb áll a déli országokhoz, ezért van esély arra, hogy magáévá tudja tenni a spanyol-francia-olasz javaslatokat, amikben számíthatnak pl. a görög képviselőkre is. Hozzátette, figyelembe kell venni az ágazati problémáknál azt is, hogy az elmúlt 15-20 évben megjelent egy olyan réteg a termékpályán, ami a szállítással, csomagolással, raktározással kapcsolatos új foglalkozásokat, tevékenységeket takarja – és aminek költségeit pillanatnyilag kizárólag a termelők viselik. A termékeket pedig egyre messzebb és egyre jobban becsomagolva szállítják, egyre többet raktározják.

2011-ben egy francia gyümölcs-termelő éves tiszta jövedelme 4700 euró volt, és ötévente eltűnik a termelés egyötöde – ennek kapcsán az európai szintű, egységes szociális szabályozást reklamáló termelői kérdésre Michel Dantin elmondta, olyan szintű különbségek és vannak Európában, amiket nagyon nehéz kezelni. A német gyakorlatról megjegyezte, az ottani családpolitika hiányának gyökerei pl. a Harmadik Birodalom idejébe nyúlnak vissza, megváltoztatásáról pedig a németek hallani sem akarnak, valószínűleg azért, mert az érdemben rontaná a versenyképességet. Ez azonban csak olaj volt a tűzre, mert a termelők

egyre élesebben keltek ki azon német gyakorlat ellen, ami lehetővé teszi a német gazdáknak, hogy mindenféle szerződés és minimum-követelmény nélkül, valamint a küldő ország társadalombiztosítási rendszerére támaszkodva alkalmazzanak hat hónapnál nem tovább mezőgazdasági szezonmunkásokat, elsősorban az új uniós tagországokból. Michel Dantin szerint lehet szidni a németeket és a német szabályozást – ami hihetetlen mértékben futtatja föl a kertészeti termelést -, de elsősorban francia belső problémáról van szó, mert ők maguk képtelenek meglépni azokat az intézkedéseket, ami a németeknek semmilyen gondot nem jelent. Arra van szükség, hogy egy második világháború utánra datált, azóta gyakorlatilag változatlan francia társadalombiztosítási rendszert végre valaki megváltoztasson és a jelenkor kihívásaihoz, körülményeihez igazítsanak. És ha a spanyol termékeket csak Spanyolországban, a franciákat csak Franciaországban értékesítenék, a helyzet szerinte még komplikáltabb lenne... Sajnálatosnak tartotta, hogy az európai építkezés ötven éve csak gazdasági, ezen belül is elsősorban piaci szempontokat tartott szem előtt, és nagyon sok országnak nem érdeke, hogy más területeken, így pl. a szociális harmonizáció esetében bármi is történjen.

A terméskivonásról a spanyol és olasz álláspont is az, hogy azt csak valóban komoly krízis esetében szabad használni, ellenkező esetben rontja a termelés imázsát. Olasz részről úgy gondolják, elsősorban arra kell törekedni, hogy elérjék a minőségi paramétereket nem teljesítő áru előállítását és piacra kerülését, ami nehéz a nagy kereskedelmi láncok agresszív piaci politikája mellett, de elsősorban a termelők közötti együttműködésre van hozzá szükség. Komoly lehetőségek rejlenek szerintük a gyengébb minőségi kategóriába tartozó termésfölösleg levezetésében, de annak nem látja értelmét, hogy Európa három legnagyobb őszibarack termelője folyamatos harcban álljon egymással, sokkal célravezetőbb lenne a közös föllépés a harmadik országokba irányuló export bővítése érdekében, ahogy a belső kereslet fölfuttatásában is.

Gérard Majoral a kerekasztal témájához kapcsolódva megjegyezte, a tavaly augusztusi, a képeken igen brutálisnak tűnő akcióval azt szerették volna elérni, hogy a két ország viszonyában olyan feszültség keletkezzen, ami rákényszeríti a francia és spanyol minisztert a személyes találkozókra, és ez sikerült is. Aláhúzta viszont, ha nem születik nagyon hamar megoldás, a hamarosan kezdődő szezon pedig hasonlóan alakul a tavalyihoz, szeptemberben már nem lesz kit megsegíteni, megmenteni. Spanyol-francia egyetértés mutatkozik viszont abban, hogy a rendszerben valami rosszul működik, ezért az új CMO-nak nem szabad csak és kizárólag kereskedelmi szempontokat követni, a termelők megmaradásának támogatását is meg kell céloznia. Mert ahogy José-Antonio Plaza fogalmazott, ha nem lesznek termelők, szövetkezetek sem lesznek, és ez senkinek sem lehet érdeke. Bruno Dupont, az FNPF elnöke is arra az álláspontra helyezkedett, hogy túl kell lépni a rövid távú ellentéteken és együttesen kell föllépni a közös jövő biztosításának reménye érdekében. Spanyol részről egyfajta termelői-ár biztosítási rendszer közös kidolgozását javasolják, az olaszok szerint pedig a kereskedelemmel kapcsolatos szabályok további szigorítására és érdemi betartatására volna szükség. Gérard Majoral föltette a kérdést, mikor következik be végre az, hogy az egyes államok végre föllépnek az ellen a maroknyi csoport ellen, ami a termelők összes gondjából okozza?

A spanyol-francia gyümölcspiaci problémák kapcsán kialakult indulatos szóváltás kapcsán a területet jól ismerő, de a zöldségágazatban érintett francia szakember szerint a két álláspont nagyjából megfelel a valós helyzetnek, azaz a franciák valóban szenvedő alanyai a határ túloldaláról érkező, olcsó spanyol árunak, de a kongresszuson részt vevő spanyol termelők igazát sincs értelme kétségbe vonni. Szerinte a megszólaló katalán termelők minden

bizonyal a valós helyzetet mutatták be, különben nem mondták volna, hogy bármelyik francia termelőt minden előzetes bejelentés nélkül készek bármikor fogadni, és mindent megmutatnak neki. Sokkal inkább kérdés, milyen áru érkezik Spanyolország délebbi területeiről Franciaországba, és annak minőségi paraméterei mennyiben felelnek meg az előírásoknak – sőt, az sem biztos, hogy minden esetben spanyol (uniós) eredetű árurol van szó...

Somogyi Norbert mezőgazdasági és Tét-attasé, Párizs